

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan varhaiskasvatusjaosto 27.01.2021 § 3

§ 3

Raportti yksityisen varhaiskasvatuksen ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta Espoossa vuodelta 2020

Valmistelijat / lisätiedot:
Mynttinen Miia
Alakoskela Mirva
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtaja Mattila Virpi

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan varhaiskasvatusjaosto keskustelee ja merkitsee tiedoksi Espoon yksityisen varhaiskasvatuksen ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta laaditun raportin vuodelta 2020.

Käsittely

Päätös

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan varhaiskasvatusjaosto

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Yksityisen varhaiskasvatuksen lainsäädännöllinen määrittely sekä ohjauksen, neuvonnan ja valvonnan kokonaisuus

Kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus ovat espoolaisille lapsiperheille rinnakkaisia varhaiskasvatuspalveluja, joista perheet valitsevat lapselleen sopivimman palvelun 0-6v. lapsilleen. Varhaiskasvatuslakia (540/2018) sovelletaan kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan järjestämään tai tuottamaan päiväkotitoimintaan ja perhepäivähoitoon. Kunta voi järjestää varhaiskasvatuspalvelut itse tai hankkimalla palveluja yksityiseltä varhaiskasvatuspalvelujen tuottajalta.

Varhaiskasvatuslain 43 §:n mukaan yksityisellä varhaiskasvatuksella tarkoitetaan varhaiskasvatusta, jonka

- yksityinen henkilö
- yhteisö tai säätiö taikka
- julkisyhteisön perustama liikeyritys tuottaa korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla.

Sen sijaan ennen oppivelvollisuuden alkua koskevasta 20 viikkotunnin maksuttomasta esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Espoossa varhaiskasvatuksen lisäksi myös

esiopetusta on mahdollisuus saada yksityisten palveluntuottajien järjestäminä. Edellytyksenä on, että opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta on hyväksynyt yksityisen toimipaikan esiopetuksen toteuttamis- /järjestämispaikaksi toimintavuosittain
Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on järjestettävä varhaiskasvatuslaissa säädettyä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Hankittaessa palveluja toiselta palveluntuottajalta kunnan tai kuntayhtymän on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta. Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen.

Varhaiskasvatuslain 50 § ja 52 §:ssä määritellyjä yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia ovat

- Aluehallintovirasto (AVI) sekä
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) sekä
- Kunnan toimielin tai sen määräämä viranhaltija.

Varhaiskasvatuslain useammassa kohdassa on velvollisuuksia, jotka koskevat yksityistä varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuslain luku 9 käsittelee erityisesti yksityisen palveluntuottajan varhaiskasvatusta. Siinä on erikseen määritelty 7 pykälää yksityistä varhaiskasvatuksen järjestämistä velvoittavina.

Kunnassa järjestettävää yksityistä varhaiskasvatusta ohjaa myös valtakunnallinen varhaiskasvatuksen valvontaohjelma, jonka on laatinut aluehallintovirastot ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira yhteistyössä. Varhaiskasvatuksen valvontaohjelman mukaista valvontaa on alettu toteuttaa 1.1.2020 alkaen. Ohjelmassa kuvataan valtakunnalliset varhaiskasvatuksen valvonnan periaatteet ja vuosittaiset painopisteet. Tavoitteena on luoda valtakunnallisesti yhdenmukaiset varhaiskasvatuksen ohjauksen ja valvonnan toimintamallit sekä selkeyttää valvontaviranomaisten rooleja. Aluehallintovirasto ja Valvira valvovat varhaiskasvatusta julkisella ja yksityisellä sektorilla. Aluehallintoviraston ohjaus ja valvonta kohdistuu erityisesti kuntien järjestämään varhaiskasvatukseen. Valviran valvonnan ja ohjauksen kohteena on erityisesti yksityisten päiväkotien omavalvonta. Kunnat valvovat myös yksityisen sektorin varhaiskasvatuspalveluita.

Yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaa toteutetaan ensisijaisesti

- antamalla varhaiskasvatuksen järjestäjälle tarpeellista ohjausta ja neuvontaa sekä
- seuraamalla toiminnan kehitystä yhteistyössä toiminnan järjestäjän kanssa (varhaiskasvatuslaki 53 §).

Huomioitavaa on, että valvonnassa pääpaino on palveluntuottajien ohjauksessa ja neuvonnassa.

Varhaiskasvatuslain lisäksi varhaiskasvatusta ohjaa valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018). Yksityisiä varhaiskasvatuspalveluntuottajia velvoittaa edellisten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön asetus varhaiskasvatuksen yksityisten palveluntuottajien ilmoitusmenettelystä (772/2018).

Espoon kaupungin on valvontaviranomaisena toteutettava yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen valvontaa ensisijaisesti antamalla palvelujen tuottamisessa tarpeellista ohjausta ja neuvontaa palvelujen tuottajalle sekä seuraamalla toiminnan kehitystä ja laatua yhteistyössä palvelujen tuottajan kanssa.

Espoon kaupungin hallintosäännön mukaan opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan sekä Svenska rum -lautakunnan tehtävänä on oman kieliryhmänsä osalta vastata yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnan järjestämisestä.

Lisäksi hallintosäännön mukaan varhaiskasvatusjaoston tehtävänä on seurata palvelujen laatua ja huolehtia yhteistyöstä eri palvelutuottajien kanssa.

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta on siirtänyt varhaiskasvatuslain perusteella delegointipäätöksellä ratkaisuvalltaansa suomenkielisen varhaiskasvatuksen viranhaltijoille yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnan osalta. Sen mukaan varhaiskasvatuksen aluepäällikkö, varhaiskasvatuksen asiantuntija sekä tehtävään erikseen määrätyt kunnallisen varhaiskasvatusyksikön johtajat vastaavat alueellaan yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnan toteuttamisesta. Delegointipäätöksen mukaan lisäksi kunnallisen varhaiskasvatusyksikön johtajat ja päivähoidon ohjaaja vastaavat yksityisen perhepäivähoidon, lapsen kotona tapahtuvan yrityksen tuottaman varhaiskasvatuspalvelujen ja yksityisen avoimen varhaiskasvatuksen valvontaan liittyvistä asioista.

Mikäli ohjaus- ja neuvontakäynneillä sovittuja toimenpiteitä ei toteuteta tai ne ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä ei voi toteuttaa pelkän sopimuksen pohjalta, voidaan ryhtyä erilliseen valvontamenettelyyn, joka voi johtaa varhaiskasvatuslain mukaiseen huomautuksen antamiseen tai huomion kiinnittämiseen taikka määräyksen antamiseen. Vakavissa tapauksissa mahdollisia seuraamuksia ovat myös toiminnan keskeyttäminen tai käyttökielto.

Varhaiskasvatuslain mukaan valvontaviranomainen voi tarkastaa varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimipaikat ja toimitilat. Tarkastuksen aloittamisajankohta on ilmoitettava asianosaiselle. Tarkastus voidaan kuitenkin tehdä ennalta ilmoittamatta, jos ilmoittaminen vaarantaisi tarkastuksen tarkoituksen toteutumisen (hallintolaki 39 §).

Kunnan toimielimen on heti ilmoitettava varhaiskasvatuslain mukaisessa valvonnassa tietoonsa tulleista puutteellisuuksista tai epäkohdista sekä tekemistään toimenpiteistä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle tai aluehallintovirastolle. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai aluehallintoviraston on ilmoitettava 55—58 §:n perusteella tekemistään yksityisiä palveluntuottajia koskevista toimenpiteistä niiden kuntien toimielimille, joiden alueella palveluja tuotetaan.

Kunta ei pääsääntöisesti puutu yksittäisiin lasta koskeviin varhaiskasvatusasioihin, koska varhaiskasvatussopimuksen osapuolina ovat asiakasperhe sekä palveluntuottaja. Jos kuitenkin kunnalle tulee useita reklamaatioita samasta varhaiskasvatusyksiköstä, tai jos reklamaatiot ovat vakavia, arvioi kunta tarpeen aloittaa asiassa valvontatoimenpiteet.

Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen laatuun tai siihen liittyvään kohteluun tyytymättömällä lapsen vanhemmalla tai muulla huoltajalla on oikeus tehdä muistutus toiminnasta vastaavalle päiväkodin johtajalle, toimipaikan vastuuhenkilölle tai varhaiskasvatuksen johtavalle viranhaltijalle. Muistutus tulee tehdä pääsääntöisesti kirjallisesti.

Yksityisen palveluntuottajan omavalvonta

Edellä mainittujen valvontaviranomaisten lisäksi merkittävin valvontataho on toimipaikka itse eli yksityinen varhaiskasvatuspalvelun tuottaja. Varhaiskasvatustilain mukaan vaatimusten täyttymisen varmistamiseksi yksityisen palveluntuottajan on laadittava omavalvontasuunnitelma. Varhaiskasvatuksen toimipaikan ajan tasalla oleva omavalvontasuunnitelma on pidettävä yksikössä julkisesti nähtävänä siten, että asiakkaat ja yksikön omavalvonnasta kiinnostuneet voivat tutustua siihen ilman erillistä pyyntöä.

Omavalvonnassa on kyse koko työyhteisön toteuttamasta jatkuvasta toiminnan laadun varmistamisesta ja kehittämisestä. Omavalvonta on toimintayksikön työkalu, jonka avulla toimintayksikkö päivittäisessä asiakastyössään kehittää ja seuraa palveluidensa laatua. Omavalvonta perustuu yksikössä toteutettavaan riskinhallintaan, jossa palveluprosesseja arvioidaan laadun ja asiakasturvallisuuden näkökulmasta. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä riskien toteutuminen ja reagoida havaittuihin kriittisiin työvaiheisiin tai kehittämistä vaativiin asioihin suunnitelmallisesti ja nopeasti. Omavalvontasuunnitelma tulee päivittää vähintään kerran vuodessa tai kun toiminnassa tapahtuu muulloin palvelun laatuun ja asiakasturvallisuuteen liittyviä muutoksia.

Varhaiskasvatuksen palvelujen valvonnassa korostuu palveluntuottajien oma vastuu toiminnan asianmukaisuudesta ja tuottamiensa palvelujen laadusta sekä asiakasturvallisuudesta. Yhteistyössä palveluntuottajan kanssa kunta voi tehdä ohjaus- ja neuvontakäyntejä, joiden avulla pyritään varmistamaan, että varhaiskasvatus täyttää sille asetetut vaatimukset.

Yksityisen varhaiskasvatuksen toimintamuodot Espoossa

Espoossa yksityisen varhaiskasvatuksen toimintamuotoja vuonna 2020 ovat olleet seuraavat:

Yksityiset päiväkodit

- kilpailutetut ostopalvelupäiväkodit
 - yhdistysten ylläpitämät ostopalvelupäiväkodit, ns. nettobudjetoidut päiväkodit, ei-kilpailutetut
 - yksityisen hoidon tuella toimivat päiväkodit
2. Yksityinen perhepäivähoito
- ryhmäperhepäiväkodit
 - yksityiset perhepäivähoitajat omassa kodissaan
3. Yksityinen avoin varhaiskasvatus
- yksityinen pienten lasten puistotoiminta

	2018	2019	2020
Päiväkodit, ostopalvelu	38	35	35
• joista kilpailutettuja	9	8	8
Päiväkodit, yksityisen hoidon tuki	64	65	62
Ryhmäperhepäiväkodit, yksityisen hoidon tuki	4	3	2
Perhepäivähoitajat, yksityisen hoidon tuki	50	32	34

Avoin varhaiskasvatus, yksityinen pienten lasten puistotoiminta	3	1	0
---	---	---	---

Taulukko 1. Espoon suomenkielisen varhaiskasvatuksen yksityisen toiminnan yksiköiden määrä vuosina 2018, 2019 ja 2020.

Vuonna 2020 kilpailutettuja ostopalvelupäiväkoteja oli kahdeksan ja kilpailuttamattomia nettobudjetoituja yksiköitä 27. Yksityisen hoidon tuen päiväkotien kokonaismäärä vuonna 2020 väheni kolmella vuoteen 2019 verrattuna. Yksityisen hoidon tuen ryhmäperhepäiväkotien määrä väheni yhdellä vuoden 2020 aikana. Yksityisten perhepäivähoitajien määrät ovat alentuneet ja vaihdelleet vuosien välillä. Pienten lasten puistotoimijoiden määrät ovat vähentyneet ja vuonna 2020 ei ole enää ollut pienten lasten puistotoimintaa (ns. puistotädit).

Lasten lukumäärä 31.12.	2018	2019	2020
Päiväkodit, ns. nettobudjetoidut	700	645	591
Päiväkodit, kilpailutetut ostopalvelut	429	393	368
Esiopetukseen liittyvä muu varhaiskasvatus koulujen tiloissa, kilpailutettu ostopalvelu	28	0	0
Ostopalvelut, lapset yhteensä	1157	1038	959
Päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit, yksityisen hoidon tuki	2370	2347	2247
Perhepäivähoitajat, yksityisen hoidon tuki	137	117	96
<i>Perheen palkkaama hoitaja, yksityisen hoidon tuki ¹⁾</i>	74	80	45
Yksityisen hoidon tuki, lapset yhteensä	2581	2544	2388
Avoin varhaiskasvatus, yksityinen pienten lasten puistotoiminta	Lasten määrää ei seurata		

Taulukko 2. Lapsia suomenkielisen varhaiskasvatuksen ostopalveluissa ja yksityisen hoidon tuella 2018, 2019 ja 2020 (31.12).

1. Yksityisen hoidon tukea maksetaan myös lapsista, joita hoitamaan perhe on palkannut työsopimussuhteisen hoitajan. Tämä toiminta ei ole varhaiskasvatuslain mukaista varhaiskasvatusta.

Vuoden 2020 aikana yksityinen valtakunnallinen varhaiskasvatuksen palveluntuottajaketju Touhula Varhaiskasvatus Oy lakkautti useita yksiköitään eri puolilla Suomea. Touhulan yrityssaneeraus toteutettiin henkilökunnan YT-neuvottelut. Neuvottelujen lopputuloksena Touhulan toiminta päättyi 43 päiväkodissa. Touhulan yrityssaneeraus koski Espoossa kahta toimintayksikköä, Touhula Kilo ja Touhula Laajalahti. Näissä yksiköissä palveluntuottaja vaihtui ja uusi palveluntuottaja aloitti toimintansa 1.8.2020 alkaen.

Yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnan ja ohjauksen rakenne ja toteutus suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa vuonna 2020

Yksityisen varhaiskasvatuksen ohjaus, neuvonta ja valvonta on osa suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikön johtamisjärjestelmää. Ohjauksessa ja neuvonnassa noudatetaan suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikön johtoryhmän hyväksymiä ohjeita.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa yksityisen varhaiskasvatuksen ohjausta, neuvontaa ja valvontaa koordinoi kaupunkitasoisesti yksityisen varhaiskasvatuksen ja palvelujen hankinnan koordinoitiryhmä, jossa on edustus jokaiselta varhaiskasvatuksen palvelualueelta. Koordinoitiryhmän puheenjohtajana toimii aluepäällikkö ja sihteerinä varhaiskasvatuksen asiantuntija. Koordinoitiryhmä kokoontui vuoden 2020 aikana 11 kertaa.

Koordinointiryhmä on tehnyt vuoden 2020 aikana Etelä-Suomen aluehallintoviraston kanssa säännöllistä yhteistyötä, esimerkiksi tiedustelemalla varhaiskasvatukseen liittyviä tarkennuksia.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa ohjaus-, neuvonta- ja auditointikäyntejä koskeva työnjako on sovittu seuraavasti:

- Varhaiskasvatuksen asiantuntijat tekevät kaikilla palvelualueilla (Espoon keskus, Leppävaara, Matinkylä-Olari, Espoonlahti, Tapiola) yksityisen hoidon tuella toimivien varhaiskasvatusyksiköiden ohjaus- ja neuvontakäyntejä.
- Varhaiskasvatuksen asiantuntijat työparinaan varhaiskasvatusyksiköiden johtajat tekevät syksyn auditointikäynnit kilpailutettuihin ostopalvelupäiväkoteihin. Kevään käynnit kilpailutettuihin ostopalveluyksiköihin tekevät asiantuntijat.
- Kaksi varhaiskasvatusyksikön johtajaa tekevät työparina ns. nettobudjetoituihin ostopalvelupäiväkoteihin auditointikäynnit.

Palveluntuottajien ohjaus- ja neuvonta muodostavat prosessin, jossa säännöllisesti 1 - 2 kertaa vuodessa ohjaus- ja neuvontakäyntien avulla varmistetaan yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen tuottajien toiminnan lakisääteisyys ja toiminnan laatu. Ohjaus- ja neuvontakäynnit toteutuvat varhaiskasvatusyksikön tiloissa yhteistyössä palveluntuottajan kanssa.

Yksityisten varhaiskasvatusyksiköiden ohjaus- ja neuvontakäynnistä laaditaan pöytäkirja, johon kirjataan käynteihin tai muihin yhteydenottoihin perustuvat havainnot ja johtopäätökset sekä sovitut toimenpiteet ja niiden seuranta. Kilpailutettujen ja nettobudjetoitujen ostopalvelujen ohjaus ja neuvonta toteutetaan palveluntuottajan itsearviointiin perustuvana auditointina, jonka tarkoituksena on lakisääteisten vaatimusten toteutumisen varmistamisen lisäksi varmistaa ostopalvelusopimusten toteutuminen ja varhaiskasvatuksen kehittäminen.

Yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaa toteutetaan ensisijaisesti antamalla varhaiskasvatuksen järjestäjälle tarpeellista ohjausta ja neuvontaa sekä seuraamalla toiminnan kehitystä yhteistyössä toiminnan järjestäjän kanssa. Tämän lisäksi varhaiskasvatuslain mukaisia valvontamenettelyn toimenpiteitä käytetään pääsääntöisesti vain, kun ohjauksen ja neuvonnan keinoin ei voida päästä toivottuun lopputulokseen tai jos ne kiireellisissä/vakavissa tapauksissa arvioidaan välttämättömiksi ja oikeasuhtaisiksi.

Yksityisen varhaiskasvatuksen ohjauksen, neuvonnan ja valvonnan toteutuminen vuonna 2020

1) Jokainen palveluntuottaja on esittänyt valvojalle laaditun omavalvontasuunnitelman päivitettyinä auditointi- tai ohjauskäynnillä

2) Alkuvuoden 2020 aikana päivitettiin yksityisen varhaiskasvatuksen valvontamenettelyihin liittyviä materiaaleja ja toimintaohjeita.

3) Vuoden 2020 alussa päivitettiin myös Yksityisen varhaiskasvatustoiminnan aloittamisen tai lopettamisen sekä muutokset toiminnassa -toimintaohjetta sekä lisäksi laadittiin palveluntuottajan toiminnan lopettamiseen liittyvä prosessikuvaus. (suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtoryhmä 4.2.2020.)

4) Alkusyöksyllä 2020 päivitettiin auditointiin ja ohjauskäynteihin käytettävät materiaalit ja laadittiin toimintaohjeistus etäkäynteihin koronatilanteen takia (suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtoryhmä 4.8.2020).

5) Espoo osallistuu viisivuotiaiden lasten maksuttoman 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen kokeiluun. Kokeilu järjestetään kunnallisessa ja ostopalveluna järjestettävässä varhaiskasvatuksessa ajalla 1.8.2020 - 31.7.2021 ja se tulee jatkumaan myös seuraavana toimintavuotena. Maksuttoman 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen kokeilussa toiminta perustuu valtakunnallisen ja Espoon oman varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Yksityisen hoidon tuen palveluntuottajat voivat halutessaan osallistua 5-vuotiaiden lasten maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun. Palveluntuottajille lähetettiin toukokuussa infokirje asiaan liittyen. Palveluntuottajat (päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit ja yksityiset perhepäivähoitajat) saivat ilmoittaa kiinnostuksensa osallistumiseen toukokuussa. Kaikille palveluntuottajille lähetettiin elokuussa vielä infotiedote ja ohjeita viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilusta. Kokeilun ajan Espoon kaupunki maksaa espoolaislapsista maksutulomenetysten korvaamiseksi kunnallista lisää palveluntuottajan hakemukseen perustuen. Jos yksityisen hoidon tuen palveluntuottaja ei osallistunut 20 viikkotunnin maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun, perhe voi halutessaan hakea lapselleen paikkaa kunnallisesta tai ostopalveluyksiköstä.

- Yhteensä 56 yksityistä päiväkotia osallistuu 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun.
- Lisäksi kokeiluun ilmoittautui viisi perhepäivähoitajaa.
- Muutama palveluntuottaja ilmoitti jäävänsä pois kokeilusta, koska toimipaikassa ei ole tänä toimintavuonna 5-vuotiaita lapsia.

6) Vuoden 2019 tehdyn yksityisten palveluntuottajien tilaselvityksen pohjalta jatkettiin vuonna 2020 palveluntuottajien ohjaamista rakennuslupiin liittyvien asioiden mukaisesti.

- Pysyvä rakennuslupa on kunnossa 61 yksikössä
- Määräaikainen lupa on 21 yksikössä.
- Lupa oli haussa 5 yksikössä
- Rakennuslupaan liittyvät selvitykset olivat kesken 8 yksikössä, johtuen esimerkiksi asemakaavasta, arkkitehtisuunnitelmista tai lupa on rakennusvalvonnan prosesseissa kesken.

7) Kaikkia palveluntuottajia tiedotettiin vuoden aikana varhaiskasvatuslain edellyttämästä valtakunnallisesta tietovarannosta eli Vardasta ja siihen liittyvistä ajankohtaisista asioista.

- Tammikuussa 2020 nettobudjetoiduille palveluntuottajille järjestettiin kaksi samansisältöistä Varda-tilaisuutta, joissa käytiin läpi ohjeistukset lapsikohtaisista tiedoista ja tiedonsiirtämiseen liittyvästä sopimuksen tekemisestä palveluntuottajien kanssa (22.1. ja 23.1.2020).
- Kevään aikana nettobudjetoituja palveluntuottajia ohjattiin Varda-asioissa.
- Lisäksi elokuussa nettobudjetoiduille palveluntuottajille lähetettiin tiedote Vardaan liittyvistä ajankohtaisista asioista.

8) Koulutustilaisuudet:

- Keväällä 2020 järjestettiin kaksi samansisältöistä koulutustilaisuutta (10.2. ja 24.2.2020) ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmasta (ns. ryhmävasu) ostopalvelu- ja yksityisen hoidon tuen yksiköille.

- Keväällä toteutui yksi koulutustilaisuus (25.2.2020) ryhmävasusta yksityisille perhepäivähoitajille. Toinen suunniteltu samansisältöinen tilaisuus peruttiin koronan takia.

9) Tiedottaminen

- Kevään ja syksyn aikana lähetettiin kaikille palveluntuottajille useita tiedotteita ja varhaiskasvatuksen ohjeita erilaisista koronaohjeistuksista ja koronaan liittyvistä asioista.
- Yksityisille perhepäivähoitajille jaettiin sähköpostilla tiedotteita ja annettiin tarvittaessa ohjausta esimerkiksi Vardaan tai koronaohjeistuksiin liittyen.
- Lisäksi tiedotettiin ohjauksen ohjauksikäynnistä ja uusista pöytäkirjapohjista.

10) Yksityisten perhepäivähoitajien kanssa tehtiin yhteistyössä ohje, miten voi ryhtyä "Yksityiseksi perhepäivähoitajaksi Espoossa". Ohje löytyy Espoon kaupungin nettisivuilta.

11) Yksityisen hoidon tuen ja ostopalveluvarhaiskasvatuksen palveluntuottajille oli tarkoitus järjestää keväällä 2020 kolme palvelusetelityöpajaa. Koronatilanteen vuoksi nämä tilaisuudet peruttiin ja työpajat korvattiin varhaiskasvatuksen palvelusetelin sääntökirjan luonnoksen sähköisellä kommentoinnilla. Palveluntuottajien kysely oli avoinna 6.- 30.4.2020. Vastauksia tuli 22 palveluntuottajalta (2 kilpailutettujen ostopalveluyksiköiden, 9 nettobudjetoitujen ostopalveluyksiköiden, 10 yksityisen hoidon tuen ja 1 molempien, ostopalvelu- ja yksityisen hoidon tuen, palveluntuottajaa). Kyselyn tarkoituksena oli saada palveluntuottajilta palautteita ja huomioita sääntökirjan luonnoksesta. Palveluntuottajien kyselyjen vastauksia ja palautteita huomioitiin sääntökirjan valmistelussa.

12) Maaliskuulle 2020 oli suunniteltu myös suomenkielisen varhaiskasvatuksen ja svenska bildningstjänsteri-tulosyksikön yhteinen varhaiskasvatuksen asukastilaisuus yksityisen varhaiskasvatuksen järjestämisen mahdollisuuksista palvelusetelillä. Tilaisuuteen toivottiin osallistuvan erityisesti varhaiskasvatusikäisten lasten huoltajia. Koronatilanteen takia tilaisuus peruttiin ja toteutettiin kysely varhaiskasvatusikäisten huoltajille. Huoltajien kysely oli avoinna ajalla 28.4.-12.5.2020. Huoltajakyselyyn vastasi yhteensä 23 henkilöä.

13) Ostopalvelu- ja yksityisen hoidon tuen palveluntuottajille lähetettiin yleinen infotiedote palvelusetelivalmistelun etenemisestä (21.9.2020). Palveluntuottajille järjestettiin syksyllä 2020 viikolla 42 galluptyyppinen nopea kysely heidän tämänhetkisestä halukkuudestaan ottaa palveluseteli käyttöön. Vastauksia saatiin 31 palveluntuottajalta. Vastaajista 36 %:a ilmoitti, että he hakeutuvat mahdollisesti palvelusetelituottajiksi 1.8.2021 alkaen ja yksi palveluntuottaja mahdollisesti myöhemmin. Vastaajista 32 %:a ei vielä osaa sanoa ja 29 %:a ilmoitti, että ei aio hakeutua palvelusetelituottajiksi.

14) Nettobudjetoiduille ostopalveluntuottajille lähetettiin syyskuun lopussa erillinen tiedote, jossa heidät kutsuttiin yksikkökohtaiseen keskustelu- ja neuvottelutilaisuuteen. Lisäksi tiedotteessa oli nettopalveluntuottajille avuksi erilaisia kysymyksiä heidän oman pohdinnan tuekseen, kun yksiköt pohtivat eri vaihtoehtoja, miten toiminta saataisiin järjestettyä nykyisten säädösten mukaisesti. Kaikkien nettobudjetoitujen ostopalveluntuottajien kanssa neuvoteltiin viikkojen 43 – 45 aikana yksikkökohtaisesti.

15) Ostopalvelu- ja yksityisen hoidon tuen palveluntuottajille järjestettiin yhteinen infotilaisuus 12.11.2020. Tilaisuudessa käsiteltiin ajankohtaisia varhaiskasvatusasioita ja palvelusetelivalmistelun tilannetta. Lisäksi palveluntuottajilla oli mahdollisuus lähettää etukäteen tilaisuuteen webropol-kyselyn kautta kysymyksiä, joita käsiteltiin tilaisuudessa. Nettobudjetoitujen palveluntuottajien kysymyksiin vastattiin palveluntuottajien 12.11.2020 tilaisuudessa, jossa oli erikseen varattu tilaisuuden jälkeen aika näihin kysymyksiin vastaamiselle. Lisäksi tilaisuudessa nousi lisää kysymyksiä, jotka kerättiin ja niihin vastattiin kootusti.

Auditointi- ja ohjauskäyntien keskeisimmät havainnot vuonna 2020

Laadun varmistamiseksi palveluntuottajan on nimettävä jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön vastuhenkilö, joka vastaa siitä, että yksikössä toteuttavat palvelut täyttävät niille laissa, sopimuksissa ja palvelu- ja muissa suunnitelmissa asetetut vaatimukset.

Varhaiskasvatuslaki ja asetus varhaiskasvatuksesta määrittelee varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset. Palveluntuottajan on huolehdittava, että varhaiskasvatuksessa on riittävä määrä lain ja asetuksen mukaista henkilöstöä, jotta varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Vuoden 2020 auditointi - ja ohjauskäynneillä tarkasteltiin erikseen kelpoisten vastuuhenkilöiden, varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien määriä yhdistysten ylläpitämissä nettobudjetoituissa, kilpailutetuissa ostopalveluyksiköissä ja yksityisen hoidon tuen yksiköissä.

	Kelpoiset vastuuhenkilöt		Kelpoiset varhaiskasvatuksen opettajat		Kelpoiset varhaiskasvatuksen lastenhoitajia	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Nettobudjetoitut ostopalveluyksiköt	100 %	100 %	87 %	76 %	85 %	78 %
Kilpailutetut ostopalveluyksiköt	100 %	100 %	67 %	62 %	74 %	86 %
Yksityisen hoidon tuen yksiköt	90 %	90 %	56 %	56 %	61 %	64 %

Taulukko 3. Kelpoisuuksien toteutuminen yksityisessä varhaiskasvatuksessa 2019 ja 2020.

Vertailutietona mainittakoon, että kunnallisissa päiväkodeissa kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien osuus on noin 75% ja lastenhoitajien noin 89%.

Auditointi- ja ohjauskäyntien prosessit ovat olleet jo useamman vuoden käytössä ja toimintatavat ovat vakiintuneet ja sisäistetty palveluntuottajilla. Mikäli käynneillä yksittäiset asiat eivät olleet kunnossa, saattoivat palveluntuottajat pääsääntöisesti ne kuntoon reklamoinnin jälkeen. Useimmin esiintynyt reklamaation syy onkin ollut kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön puuttuminen ja siitä johtuva määräaikaisten työsuhteiden suuri määrä.

Käynnillä havaituista puutteista esitettiin palveluntuottajille reklamaatiot ja heille annettiin 30 päivän määräaika asioiden kuntoon saattamiseksi. Palveluntuottajat toimittivat valvovalle viranomaiselle tarvittaessa toimenpidesuunnitelman asioiden korjaamiseksi. Pääsääntöisesti palveluntuottajat korjasivat puutteet määräajassa. Jos korjausta ei ollut määräaikaan mennessä tehty, valvonnasta vastaava viranomainen oli yhteydessä yksikön vastaavaan tai palveluntuottajaan ja neuvotteli tarvittaessa uuden määräajan.

	Reklamoinnit lkm	Toimenpide- suunnitelmat, lkm	Reklamoinnit lkm	Toimenpide- suunnitelmat, lkm
	2019	2019	2020	2020
Kilpailutetut päiväkodit	12	11	12	11
Yhdistysten ylläpitämät ostopalvelupäiväkodit	5	4	0	0
Yksityisen hoidon tuen päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit	48	42	36	31

Taulukko 4. Reklamointien ja toimenpidesuunnitelmien lukumäärät vuonna 2019 ja 2020.

Mikäli reklamaatioissa edellytetyt toimenpiteet ei ollut kilpailutetuissa ostopalvelupäiväkodeissa määräaikoihin mennessä tehty, palveluntuottajille on voitu määrätä ostopalvelusopimuksen mukainen sanktio. Vuoden 2020 osalta ei ole tarkasteltu sanktioiden määrittelyä johtuen poikkeuksellisesta pandemiatilanteesta.

Osa yksityisen hoidon tuen palveluntuottajien yksiköiden ohjauskäynneistä toteutui vasta loppuvuoden 2020 aikana. Tästä johtuen yksityisen hoidon tuen yksiköiden palveluntuottajien toimenpidesuunnitelmia oli vielä muutamalta palveluntuottajalta saamatta loppuvuodesta 2020. Käynneillä havaituista puutteista esitettiin palveluntuottajille reklamaatiot ja heille annettiin 30 päivän määräaika asian kuntoon saattamiseksi.

Vuoden 2020 aikana toteutettiin kolme valvontakäyntiä yksityisen hoidon tuen yksiköihin (vuonna 2019 oli kahdeksan valvontakäyntiä). Valvontakäynnit ovat toteutuneet muun muassa asiakkailta tulleiden palautteiden pohjalta esimerkiksi henkilöstön kelpoisuuksiin, määriin, lapsen kohteluun tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaiseen toimintaan liittyen.

Johtopäätöksiä

Yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajien toimintaa arvioidaan systemaattisesti auditointi- ja ohjauskäyntiprosessien avulla ja nämä toimintatavat ovat Espoossa vakiintuneet kaupungin ja palveluntuottajien puolella.

Varhaiskasvatuksessa on viime vuosien aikana tapahtunut useita valtakunnallisia ja ajankohtaisia muutoksia. Aluehallintovirasto valtakunnallista valvontaohjelmaa ei ole aiemmin ollut vastaavalla tavalla. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa painottui vuonna 2020 palveluntuottajien ohjaaminen ja neuvonta monissa asioissa kuten esimerkiksi koronaohjeistuksiin, varhaiskasvatuksen valtakunnallisen tietovaranto - Vardan käyttöönottoon, rakennusvalvonnan lupakäsittelyyn ja viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun liittyen.

Vuoden 2020 korona-epidemian tilanne näkyi myös tiedotteissa ja ohjeissa. Kevään ja syksyn aikana tiedotettiin kaikille palveluntuottajille useilla erilaisilla koronaohjeistuksilla ja koronaan liittyvillä asioilla.

Yksityisille palveluntuottajille tarjottavaa varhaiskasvatusarjen tueksi olevaa materiaalia ja ohjeita työstettiin ja jaettiin vuoden 2020 aikana mm. digitaalisen materiaalikansion (sharepoint - extranet) avulla.

Auditointi- ja ohjauskäyntien sisällöissä painoutuivat vuonna 2020 henkilöstön kelpoisuuksiin ja kelpoisuussäädöksiin, koronaohjeistuksiin sekä yksikön toiminnan pedagogiikkaan liittyvät keskustelut. Lisäksi palveluntuottajien kanssa käydyissä keskusteluissa nousi esille palvelusetelivalmisteluun liittyviä asioita.

Erityinen haaste palveluntuottajille on ollut kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien saatavuus. Henkilökunnan määrä on ollut riittävä, mutta henkilökunnan kelpoisuus ei aina ole ollut varhaiskasvatuslain kelpoisuussäädöksien ja siirtymäsäännösten mukainen. Reklamoinnit kohdistuivatkin kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön puuttumiseen sekä lisäksi poistumisharjoitusten pitämiseen puolivuositain.

Jatkossakin on tärkeää huolehtia kunnallisen ja yksityisen palveluntuotannon yhteistyöstä ja kumppanuudesta. Kunnallista ja yksityistä varhaiskasvatusta molempia tarvitaan, jotta voidaan tarjota monipuolinen ja alueellisesti saavutettava palveluvalikko kaikille espoolaisille lapsiperheille.

Päätöshistoria